

Jelige: acdak

Illúziórombolók

Egy fiktív társulat dokumentációja

Színházi kislexikon

CTASZM: *Ceglédi Théba Alternatív Színházi Műhely*, a társulat 2006-ban alakult, és három hónap múlva, első bemutatójuk estéjén fel is oszlott. Egyetlen előadásuk Ibsentől *A vadkacsa* című dráma színpadi adaptációja. Fő esztétikai célkitűzésük az illúzió lerombolása tartalmi és formai szempontból egyaránt. A társulat vezetője *Kovács Oedipus* (akit azóta többször bíróság elé állítottak, legutóbb szolnoki *Othello* rendezése kapcsán, amelyben a címszerepet játszó színész valóban megfojtotta Desdemonát alakító kolléganőjét - feltehetőleg a rendező hatására).

Fennmaradt dokumentumok

***Kovács Oedipus* visszaemlékezései az *Ellenem a világ* című önéletrajzi regényében:**

„A CTASZM fontos része volt az életemnek, akkor indult el a színházi pályafutásom. Azt tűztem ki célul – ami máig foglalkoztat -, hogy ledöntök minden korlátot a színházban. Szentül hiszem, hogy ez nem egy elvetemült, realitás nélküli kísérletezés, hanem radikálisan új színházi forma. A huszadik század nagy színházi újítói csak próbálkoztak azzal, amit én tökéletes módon meg kívánok valósítani: a valóság színházát. A különbség csak az köztünk, hogy én nem alkuszom meg félmegoldásokkal. *A vadkacsával* alapjaiban rengettem meg a színházi szakmát, amely persze tudomást sem akart venni rólam, mert azzal saját legitimitását veszítette volna el. [...] Az előadásban Gregers Werlét játszottam, akit nagyon közelinek éreztem magamhoz. Úgy gondolkodtam, és úgy éreztem, mint ő. Maximálisan egyetérték a tetteivel, s igyekeztem, hogy ez a rendezésemből is kiderüljön. Általában félreértik ezt a művet, a boldogság és hazugság közti konfliktust egy kérexfelvetésként értelmezik, miközben egyértelmű az üzenet: le kell számolni a hazugságokkal, még ha bele is pusztulunk. Gregersként először sikerült megvalósítanom azt a színészi játékot, amit azóta is megkövetelek a színészeimtől. [...] Úgy próbálom lerombolni az illúziót, hogy igazá

teszem azt, amit a színpadon látunk. Nincs semmi hamisság, semmi szerepjátszás. A színház alapjaiban a hazugságra épül, s én ezt végérvényesen meg akarom szüntetni. [...] Mivel gondolkodásom nem egyezik a szocialistacsökevény-felfogással, miszerint jobb a saját penészes, önvizsgálattól mentes állóvizünkben ülni, nehezen tudtam ezután érvényesülni rendezőként. De szerencsére kaptam bizalmat olyan kiemelkedő alkotóktól, mint például *Ötös András*, akinek társulatával megcsinálhattam a *Három nővért*. Az előadás végén a főszereplők elmentek Moszkvába, ahol rádöbrentek, hogy milyen szörnyű hely az idealizált város. Végül felrobbantak egy anarchista terrorista akció közben. Boldogtalanul, de igazsággal a szívükben. Sajnos nem sikerült végigjárni teljesen ezt az utat a színészekkel, ezért csak fényekkel jelenítettük meg a robbanást. Ennek ellenére, nagy előrelépés volt saját alkotói utamon. [...] Egyes problémák újra és újra előjönnek, például hogy színház-e az, amit csinálok. Néha arra gondolok, hogy ez az egész valami sokkal több: teremtek, mint egy isten. [...] Nem tudnak megállítani, akármennyire is erőlködnek. Az igazság prófétája vagyok!”

Szántó Olga - aki Ginát alakította A vadkacsa című előadásban - visszaemlékezése egy későbbi interjújában:

„Oedipus arra kért minket, hogy vessünk le minden fölösleges manírt. Nem használtunk díszleteket és jelmezeket, mindent a saját ruháinkban játszottunk. Még azt is megtiltotta, hogy előadás előtt kinyomjuk a mitesszereket az arcunkon. [...] Nehéz volt vele együtt dolgozni, bármit csináltam, azt mondta, hogy túl mesterkéltn vagyok, és hogy úgy ripacskodom, mint *Lonti Anna* a *Tangóskirálynőben*. Ha megkérdeztem, hogy milyen hangsúlyban mondjam a szöveget, vagy hova álljak annál a résznél, közölte, hogy gyenge egzisztencia vagyok, mert nem tudok egyedül dönten. Mindig azt hangsúlyozta, hogy tegyük fel a kérdést: miért akarok leülni arra a székre? Miért akarok odaállni? Azt mondta, elő kell hoznunk a természet ősforrásának hangját az agyunkban, mert csak annak segítségével fogunk tudni őszintén választ adni a kérdésre. Persze ő azt akarta, hogy arra gondoljak, amire a szereplő is gondolna, de nem úgy, hogy csak arra akarjak gondolni, hanem ténylegesen gondoljak is arra. Az volt a célja, hogy ne csak eljásszuk a szerepet, hanem váljunk eggyé vele. [...] Néha azt éreztem, mintha rá akarna venni, hogy csaljam meg a férjemet. A legfurcsább az volt, hogy nem ragaszkodott hozzá, hogy ezt vele tegyem meg.”

Részlet *Takács Konstantin*, a fényképész Hjalmar Ekdalt alakító színész szegedi barátjának írott leveléből:

„Azt hiszem, kezdek beleszeretni Olgába. Néha úgy beszélek, mint Hjalmar, s amikor reggelente felébredek, az ő problémáin jártatom először az eszemet. Legutóbb például több órán át csak feküdtem, és a találmányomon gondolkodtam. [...] A tegnapi próba után

Oedipus azt mondta, hogy a nagy színészi karrierem hajszálra hasonlít Hjalmar nem létező találmányára. Teljesen lefagytam, s nem tudtam semmit sem mondani, Oedipus pedig önelégült mosollyal az arcán otthagytott.”

A Ceglédi Harsona rövid beszámolója a bemutatóról:

A Ceglédi Théba Alternatív Színházi Műhely tegnapi esti bemutatója botrányba fulladt. A *vadkacsa* című előadás zárójelenetében az egyik színésznek közbe kellett avatkoznia, amikor a Hedviget játszó *Majorosi Mása* majdnem véget vetett saját életének. *Takács Konstantin* akadályozta meg, hogy a színésznő – állítólag a rendező kérésére – elsüsse a valójában töltött puskát. Az előadás persze azonnal leállt, a társulat pedig nem sokkal a bemutató után feloszlott. A rendező/színész/társulatvezető *Kovács Oedipus* szűkszavúan azt nyilatkozta az eset után, hogy „*gyáva emberekkel nem tudok együtt dolgozni*”.

Majorosi Mása naplóbejegyzése az előadás előtti napon:

„Nem értek semmit sem. Mostanában mintha nem lennék teljesen magamnál. Ma majdnem elsütöttem a fegyvert a főpróbán. Oedipus azt mondta, hogy ha igazából együtt élek a szerepemmel, akkor ez természetes. Mindenemet odaadnám a színház eszméjének, de azért nem szeretnék belehalni. [...] Ha meghalnék, valóban megváltoztatnám a színházat? Hogyha minden korlátot lebontok, akkor mi marad végül? [...] A dráma újból és újból szembesít a saját hazugságaimmal. Sokszor undorodom az egésztől, mert tudom, hogy én is napjában ezerszer hazudok magamnak. Egyszerűen nem vagyok képes így élni. Oedipus színházában a gyötrő kérdések nem söprődnek szőnyeg alá, és a szembenézés nem marad el. De szeretnék hinni dolgokban: hogy az emberek olykor változhatnak, hogy amit csinálok, az nem teljesen értelmetlen, s hogy különleges és egyedi vagyok, nem pedig egy pont a világegyetem koordinátarendszerében. Néha elbizonytalanodok: ha az igazság csak keserűséget hoz, akkor mi értelme van az egésznek? Talán semmi. Az egésznek semmi értelme.”

A legenda szerint a színház lelke egy fekete ajtó mögött van, s összedől az épület, ha kinyitják az ajtót. Kíváncsi voltam rá, hogy ha bemegyek, akkor mi történik. Elloptam a kulcsot, kinyitottam a zárat, határozottan megragadtam a kilincset, és beléptem az ajtón. Nem történt semmi, egy üres szoba volt ablakok nélkül. Legbelül mégis azt éreztem, mintha összedőlt volna a színház. Mindenkinek kell egy illúzió, ha más nem, akkor az, hogy le tudja rombolni az illúziókat.